

FOTODYNAAMINEN HOITO

Aurinkokeratoosin, tyvisolusyövän
ja Bowenin taudin Metvix®-hoitoon
(metyyliaminolevulinaatti)

Hoitohenkilökunnan jakama tiedote potilaalle.

Ihosityövät ovat esim. Ruotsissa nopeimmin yleistyvää syöpätyyppi sosiaalishallituksen raporttien mukaan.* Myös Suomen Syöpärekisterissä ihosityövät on ylivoimaisesti yleisin ja nopeimmin lisääntyvä syöpätyyppi. Muutosten varhainen havaitseminen ja tehokas hoito sekä uusien muutosten ehkäisy on erittäin tärkeää. Tässä esitteessä kerrotaan aurinkokeratoosista, tyvisolusyövästä (basaliooma) ja Bowenin taudista (pinnallinen okasolusyöpä) ja niiden fotodynaamisesta hoidosta. Esitteessä on myös tietoa ihosityövän ehkäisystä.

*Sosiaalishallituksen raportti, tammikuu 2014

<http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2014januari/hudcancerdencancerformsomokarmest>

GALDERMA

Aurinkokeratoosi, tyvisolusyöpä ja Bowenin tauti

Aurinkokeratoosi

Aurinkokeratoosi on solumuutos, joka joissakin tapauksissa voi kehittyä okasolusyöväksi. Kyseessä on ultraviolettisäteilyn (UV) pitkän ajan kuluessa aiheuttama ihon lievä solumuutos. Muutoksia ilmaantuu etenkin auringolle altistuville ihoalueille. Usein ne ovat punertavia läiskiä, joissa on pieniä, kovia, hilseileviä kohtia. Aluksi aurinkokeratooseja on yleensä yksi tai muutamia, mutta aurinkoaltistuksen jatkuessa ihoalueelle voi vuosien mittaan kertyä paljonkin muutoksia

Aurinkokeratoosit aiheuttavat usein kutinaa ja ihoärsytystä. Toisinaan ne voivat haavautua. Aurinkokeratoosit ovat useimmiten vaarattomia, mutta voivat joissakin tapauksissa kehittyä okasolusyöväksi, joka on pahanlaatuinen ihosyöpä. Koska ennalta ei voi tietää, millaisiin muutoksiin liittyy etenemisen riski, aurinkokeratoosin varhainen hoito on tärkeää.

Tyvisolusyöpä

Tyvisolusyöpä eli basalioma on hyvin tavallinen ihosyöpätyyppi, jonka syntyy UV-altistus vaikuttaa merkittävästi. Tyvisolusyöpää kehittyy tavallisesti pään, kaulan, kasvojen ja vartalon alueelle.

Tyvisolusyövästä on erilaisia muotoja: Kyhmyinen eli **nodulaarinen** tyvisolusyöpä muistuttaa kohollaan olevaa ihonväristä syyliä, joka voi toisinaan vuotaa verta. **Pinnallinen** tyvisolusyöpä muistuttaa aluksi hilseilevää ja punoittavaa ihottumaläiskää, joka myöhemmin usein rikkoutuu pinnaltaan.

Tyvisolusyöpään sairastuneella on suurentunut riski saada myöhemmin uusia ihomuutoksia. Kasvain ei käytännössä koskaan lähetä etäpesäkkeitä, vaan se kasvaa hitaasti ja paikallisesti iholla. Tyvisolusyöpä kuitenkin tuhoaa ihoa ja ympäröiviä kudoksia, joten se on tärkeää poistaa, ennen kuin se leviää liian syvälle.

Bowenin tauti ja okasolusyöpä

Okasolusyöpään kuuluu kaksi vaihetta. Varhaisessa vaiheessa syöpä rajoittuu orvasketeen, eikä se ole vielä levinnyt verinahkaan. Kyseessä on silloin pinnallinen okasolusyöpä eli Bowenin tauti. Kun syöpä leviää orvaskeden läpi syvemmälle verinahkaan ja ihonalaiskudokseen, se voi myös lähettää etäpesäkkeitä. Silloin kyseessä on invasiivinen okasolusyöpä.

Okasolusyövän kehittymiseen vaikuttaa suuresti UV-altistus. Muutos kehittyä useimmiten kasvojen alueelle, päälle tai kämmenselkään. Bowenin taudin oire on hitaasti kasvava punoittava, hilseilevä iholäiskä.

Aurinkokeratoosi

Tyvisolusyöpä

Bowenin tauti (pinnallinen okasolusyöpä)

Kuvat: ylilääkäri Mikael Tarstedt,
Karlskogan sairaala

Mitä on fotodynaaminen hoito?

Fotodynaamista hoitoa (PDT) voidaan käyttää sekä aurinkokeratoosin, tyvisolusyövän että Bowenin taudin hoitoon.

Ihomuutosalueelle levitetään metyyliaminolevulinaattivoidetta, ja noin kolmen tunnin kuluttua aluetta valaistaan punaisella valolla noin kymmenen minuutin ajan. Yleensä tarvitaan yhdestä kahteen hoitokertaa.

Miten fotodynaaminen hoito toimii?

Fotodynaamisen Metvix-hoidon (metyyliaminolevulinaatti) aikana ainoastaan hoidon kohteena olevat vaurioituneet solut tuhoutuvat, mutta terve iho ei vaurioidu. Siten saavutetaan usein erinomainen kosmeettinen tulos. Hoitomuoto soveltuu siksi hyvin kosmeettisesti herkille alueille, kuten kasvoihin, rintaan, selkään ja olkavarsiin sekä isoihin ja laajalle levinneisiin ihomuutoksiin. Hoidon toteuttaa terveydenhoitohenkilökunta valvotuissa olosuhteissa klinikalla.

Millaisten ihomuutosten hoitoon fotodynaaminen hoito soveltuu?

Fotodynaaminen hoito on hyväksytty aurinkokeratoosin, pinnallisen okasolusyövän (Bowenin tauti) ja tyvisolusyövän hoitoon, kun muu hoito ei sovellu.

Miten fotodynaaminen hoito toteutetaan?

Hoito vaihe vaiheelta

1. Ennen hoitoa ihomuutosalueilta poistetaan hilseilevä ja kovettunut iho, ja ihon pintaa karhennetaan. Tämä edistää voiteen ja valon pääsemistä koko ihomuutosalueelle, myös syvemmälle ihoon.

2. Metvix-emulsiovoidetta levitetään hoidettavan ihomuutoksen päälle ja hieman myös sitä ympäröivälle iholle. Emulsiovoiteen vaikuttava aine herkistää ihomuutoksen solut valolle.

3. Alue peitetään tiiviisti siteellä, ja emulsiovoiteen annetaan vaikuttaa kolme tuntia.

4. Kolmen tunnin kuluttua side ja emulsiovoide poistetaan, ja käsiteltyä aluetta valaistaan punaisella valolla noin kymmenen minuutin ajan. Silmät suojataan voimakkaalta valolta suojalaseilla.

Valotus aikaansaa valokemiallisen reaktion, ja kasvainsolut tuhoutuvat. Hoito ei vaikuta ympäröivään terveeseen ihoon, sillä Metvix-emulsiovoiteen vaikutus kohdistuu vain sairaisiin soluihin.

Valokäsittelyyn voi liittyä kuumotusta tai vaihtelevaa kipua.

Valokäsittelyn jälkeen hoito on ohi. Usein iho suojataan valoaltistukselta (päivänvalolta) siteellä, joka voidaan poistaa illalla.

Hoidon jälkeen

Hoidon jälkeen iho punoittaa, ja muutamia päiviä myöhemmin siihen voi ilmestyä rakkoja ja haavaumia. Haavaumat voi tarvittaessa suojata kuivalla harsotaitoksella tai laastarilla. Myös ihoturvotusta voi esiintyä, ja se voi etenkin kasvojen alueella olla selvästi näkyvää. Tämän jälkeen alueelle muodostuu rupi. Parantumisen edetessä myös punoitus katoaa. Haavaumien parantuminen kestää kokonaisuudessaan yhdestä kolmeen viikkoa.

Hoidettu alue pitää suojata auringonvalolta hoitopäivän ja sitä seuraavien päivien ajan. Jos iho tuntuu kuivalta, voit käyttää kevyttä kosteusvoidetta. Kylmä (kylmäpakkaus tai jääpalat pyyhkeen sisällä) voi lievittää mahdollista kipua. Iho on paras puhdistaa pelkällä vedellä. Voit hyvin käydä suihkussa, mutta vältä kylpemistä ja saunomista, kunnes haavaumat ovat parantuneet.

Nyt kannattaa miettiä auringossa oleskeluun liittyvien tapojesi muuttamista. Lue lisää seuraavalta sivulta.

Aurinkokeratoosi

3 kk fotodynaamisen hoidon jälkeen

Tyvisolusyöpä ja aurinkokeratoosi

3 kk fotodynaamisen hoidon jälkeen

Ihosyövän ehkäisy

Aurinkokeratoosin, tyvisolusyövän ja Bowenin taudin (pinnallinen okasolusyöpä) pääasiallinen aiheuttaja on UV-säteily. Potilailta, joilla on ollut ihosyöpä tai sen esiaste, on merkittävästi suurentunut riski uusien muutosten kehittymiselle. Erityisesti ihosyövän jo sairastaneen on tärkeää suojautua liialliselta auringonvalolta. Ihon punoitus tunteja ulkona oleskelun jälkeen on merkki ihoon tulleesta vauriosta ja sen aiheuttamasta tulehdusreaktiosta.

Vinkkejä auringossa oleiluun

Suunnittele ulkoilu niin, että et altistu UV-valolle silloin, kun UV-säteily on voimakkaimmillaan (noin klo 10–16). Auringolta suojaudutaan peittäväillä, tiiviskudoksisesta kankaasta valmistetuilla vaatteilla sekä aurinkolaseilla ja leveälierisellä hatulla. Kaikkia ihoalueita ei kuitenkaan voi peittää vaatteilla ja ne altistuvat UV-valolle. Nämä alueet tarvitsevat tehokasta suojavoidetta, joka suojaa sekä UVB- että UVA-säteilyltä.

UVA- ja UVB-suojaja

Actinica Lotion® on kehitetty nimenomaan niille, jotka kuuluvat aurinkokeratoosin

tai okasolusyövän kehittymisen kannalta riskiryhmään.

Kliinisen tutkimuksen mukaan Actinica Lotion-valmisteen säännöllinen käyttö kahden vuoden havainnointijakson aikana johti seuraavaan¹:

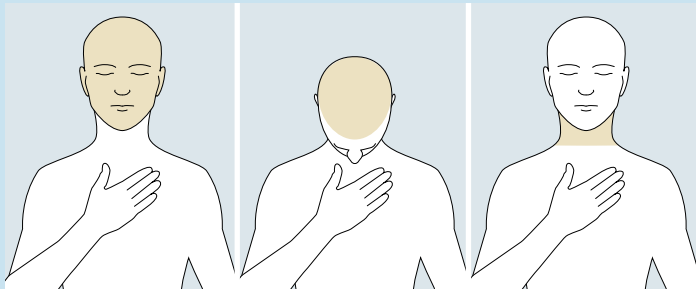
- aktiiviset keratoosit vähenivät 53 %
- uusia okasolusyöpiä ei kehittynyt

Actinica Lotion -valmisteen erilaiset kemialliset suodatinaineet suojaavat erittäin tehokkaasti sekä UVB- että UVA-säteilyltä ja täyttävät erittäin tehokkaan UV-suojan vaatimukset (korkein vaatimustaso).

Standardoitu annostelupumppu varmistaa Actinica Lotionin oikean annostelun (0,46 grammaa pumpun painallusta kohti).

Actinica Lotionin annosteluohje:

Kasvot korvat mukaan lukien:
Vähintään kaksi pumpun painallusta

Hiukseton päänahka:
Vähintään yksi pumpun painallus

Kaula:
Vähintään yksi pumpun painallus

Milloin Actinica Lotionia tulee käyttä?

Parhaan suojan saamiseksi Actinica Lotionia tulee levittää joka aamu niille ihoalueille jotka tulevat altistumaan UV-säteilylle ja jotka eivät ole vaatteiden peitossa. Actinica Lotionia tulee käyttää joka päivä vuoden ympäri, osana päivittäistä rutiinia, myös niinä päivinä kun aurinko ei paista.

Actinica Lotion tulee levittää iholle ennen altistumista UV-säteilylle. Jos käytät kosmeettisia tuotteita, anna Actinica Lotionin imeytyä hyvin ihoon ennen muiden tuotteiden levittämistä.

Actinica Lotion antaa hyvin tehokkaan suojan useiksi tunneiksi, mutta ihoa ei pidä koskaan altistaa liikaa auringon säteille. Oikein käytettynä Actinica Lotion auttaa ehkäisemään UV-säteilyn aiheuttamia vaurioita, mutta se ei tarkoita, että voisit

käyttää tuotetta oleskellaksesi pidempään ulkona.

Miten ja milloin Actinica Lotionia levitetään?

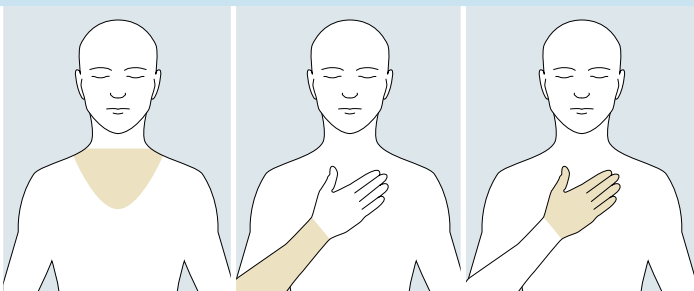
Suojataksesi ihoasi tehokkaasti on tärkeää, että levität Actinica Lotionia annosteluohjeiden mukaisesti. Actinica Lotionin annostelupumppu takaa käytön helppouden ja varmuuden. Katso alla olevasta kuvasta, kuinka monta painallusta pumpusta tarvitset kehon eri osia varten. Saat jokaisella painalluksella aina saman määrän Actinica Lotionia, joten voit olla varma, että annostus on oikea ja ihon suojaus niin tehokasta kuin mahdollista.

SPF50+

Lisätietoa Actinica Lotion -valmisteesta on sivustolla www.actinica.fi

Rintakehä:

Vähintään yksi pumpun painallus

Käsivarsi kyynärpästä

alaspäin: Vähintään kaksi pumpun painallusta

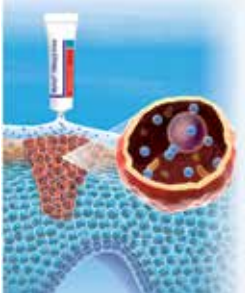
Kämmenselkä:

Vähintään yksi pumpun painallus

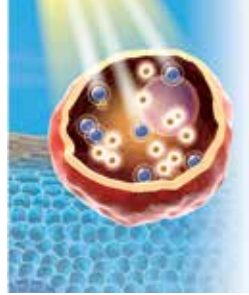
Viite: 1. Ulrich C et al. Prevention of non-melanoma skin cancer in organ transplant patients by regular use of a sunscreen: a 24 months, prospective, case-control study. Br J Dermatol 2009;161:78-84.

Mitä on fotodynaaminen Metvix-hoito?

Fotodynaamisesta hoidosta käytetään toisinaan lyhennettä PDT (photodynamic therapy).

Metvix-emulsiovoide tunkeutuu vaurioituneiden ihosolujen sisään ja tuhoaa ne. Hoitoa käytetään tiettyjen vaurioiden sekä esimerkiksi kasvojen ja päänahan alueen hoitamiseen.

Emulsiovoiteen levittämisen jälkeen alkaa hoidettujen iholeesioiden soluissa muodostua valoherkkiä porfyriinejä. Porfyriinit reagoivat punaisen valon kanssa. Kun ihoa valaistetaan, protoporfyyriinit reagoivat punaiseen valoon ja vaurioituneet solut tuhoutuvat.

Metvix-emulsiovoiteen levittämisäika: _____

Aika palata klinikalle (hoito punaisella valolla): _____

Galderma Nordic AB, Seminariegatan 21, SE-752 28 Uppsala, Ruotsi
Puh +46 18 444 03 30, www.galderma.fi, nordic@galderma.com